

פרשיית השבוע

מגזין להגות והסברה יהודית

פרשת
וישלה

תשפ"ד

גיליון מס'

665

ילד

בחלון-הראווה

... הלא איננו עורבים
המתייחסים בניכור לבניהם
משום שהם נולדים צחורים, והם
חשים כאילו אינם בניהם - עד
שהם פשוט גוועים ברעב...

וישא את עיניו וירא את הנשים ואת הילדים
ויאמר: מי אלה לך. ויאמר: הילדים אשר חנן
אלוקים את עבדך (בראשית לג, ה)

ראש ישיבת באר יעקב מרן הגאון רבי משה-
שמואל שפירא זצוק"ל היה מצביע על פסוק זה
בהתפעמות ואומר:

הן אנו רואים כי אנשים מרגישים כי הילד זה
הדבר הכי-עצמי שלהם. הוא חלק מהם. אבל
יעקב מעיד ומדגיש כי לא כן: "הילדים אשר חנן
אלוקים את עבדך". הילד שלי - הוא איננו שלי!
משל הבורא הוא.

ונראה אפוא להוסיף ולהטעים: יעקב בעצם
עונה לעשיו אחיו. האחרון שואל "מי אלה לך",
כלומר: מי הם מאלו הילדים שלך. עשיו - האיש
והרכוש - רואה את הילדים כעוד נכס רכושני.

משיבו יעקב: אלו הם, אבל הם לא "לך" - הם
אינם שלי. אין לי עליהם בעלות. "האלוקים אשר
חנן את עבדך".

אבל דומה, שאין כאן רק אמירה אמונית
המוכרת כל-כך מהמשפט הנודע והקצת-לעוס:
"הילדים הם בסך הכל פיקדון בידינו - ההורים";
כי-אם גם אמירה חינוכית מאלפת, נחוצה כל-
כך. כזו שיש לה תרגום בחיי המעשה של כולנו.
ונלך בזה בדרכו של ידידנו, אלוף המחשבה הרב
כ. מ.

אנחנו - ה'יעקוביים' עם השאיפות הרוחניות
הגבוהות בייחוד - עשויים לראות את ילדינו
כ'ממשיכים' שלנו. אנחנו רואים אותם כחלק
אינטגרלי מהעצמיות שלנו וככאלו תפקידם
למלאות את הצרכים שלנו.

לשם כך אנחנו עושים הכל כדי לעצב אותם
בשכפול שלנו - לדאוג שהם יילכו לאותה ישיבה
מפוארת שבה למדנו (או דווקא לישיבה
המפוארת אליה לא התקבלנו, כדי למלאות
חסכים...). באותה מידה אנחנו גם נדאג לחפות
עליהם בכל מחיר (בדיוק כמו שננהג כלפי
עצמנו).

ולא-היא, כמוכן.

לעיתים הנטיות של ילדינו הם קצת שונות
משלנו ושיטת-הלימוד שאנחנו מאוד אוהבים -
משוה מה לא מתאימה לאופיים. גם אם אנחנו
מאוד-מאוד רוצים. גם לישיבה, ייתכן לעיתים
שהם מתאימים לישיבה דווקא בינונית ורגועה
יותר, לא המונית ו"יוקרתית" כמו זו בה גדלנו.

ייתכן - ובהקשר אחר - שהאופי שלהם לא
דומה כלל לזה של האבא או האימא אלא הוא
ירושה מהסבתא, ולמרות זאת הוא ילד שלנו.

הלא איננו עורבים המתייחסים בניכור
לבניהם משום שהם נולדים צחורים, והם חשים
כאילו אינם בניהם והם גוועים ברעב (גמרא
כתובת מט, ב).

הילד - בל נשכח - איננו אובייקט בחלון-
הראווה של המשפחה. הוא נשמה.

ההסתכלות ה'יעקובית' גורסת שהילד איננו
נכס רכושני שלנו. למרות שאנחנו מרגישים
שהוא - זה אנחנו, סוג של העתק שלנו, עדיין
נדרשת ההסתכלות האובייקטיבית שתסתכל
למציאות בעיניים ותהיה נכונה גם במחירים
כואבים לאינטרס שלנו!

ולוואי ונוכה.

מלחמה. לא בחרדות!

ימים מתוחים ביטחונית,
והחרדות מציפות רבים מאתנו.
כיצד מתמודדים עם זה נכון?

יצחק דוד פרידמן

מכון 'נעשה אדם'

הימים העוברים עלינו לא קלים ומעלים כל מיני
חששות... והנפש דואגת ומחפשת מענה ומשען.

ר' שלום סרברניק נר"ו, אמר לי, שאנשים
מחפשים טכניקות להרגיע את הנפש, וכדאי
להפנים את המבט היהודי, וכשאנו מוטרדים
ושואלים את עצמינו 'מה יהיה'.. צריך לזכור
שזו לא שאלה חדשה; את השאלה הזו עם
ישראל שואל משך אלפי שנים, ועם ישראל
תמיד נשען על ההבטחה: 'בכל דור ודור עומדים
עלינו לכלותינו והקב"ה מצילנו מידם'.

התקווה קדימה שתמיד-תמיד יישאר מוישל'ה
שישאל 'מה נשתנה', נותן תעצומות-נפש
אדירים. ומקור חיות גדול. אנחנו עם הנצח!!!

יסוד נפשי ששמעתי מחכמים, הוא ההיכנות

למצב, מטבע האדם הוא מחפש להיתלות

בדברים הגיוניים ושכליים, ואז ממילא,

כשהחשש עולה, הוא מחפש פתרון שיתיישב
לו בשכל, וזה לא מצליח כי כל הזמן עולות
השאלות והטיעונים כנגד ניסיונות-ההרגעה.

ולכן, במצבים שכאלו נקל על עצמינו על ידי

שניכנע למצב, על ידי שנאמר, נכון המצב קשה,
העתיד לא ידוע, וההיכנות היא לא כדי להיות
נביא-הזעם שכל החששות שלנו הולכים
להתקיים, אלא כדי להרגיע את המתח
והסחרור, את ההלוך-ושוב של הדאגות, כי

תלמודא

מושג תלמודי אחד

הקידוש בסלון, הכיבוד

בחטבה - לכתחילה?! (ב')

בשבוע שעבר העלינו מעל בימה זו את סוגיית
'קידוש במקום סעודה'. נמשיך ונדון בזווית אחרת
בסוגיה הלכתית-מעשית זו.

בשבוע שעבר הבאנו מדברי הקרבן נתנאל
בסוגייתנו (פסחים קא, א) שהוכיח כי אם אדם מקדש
בחדר ובדעתו לאכול בחדר אחר בבית, הדבר מועיל
להיחשב כ"קידוש במקום סעודה". אולם לדבריו זאת
רק לדברי הירושלמי שנקט כן לגבי אדם שמקדש בבית
ובדעתו לאכול בסוכה, שהדבר מועיל. אולם לדבריו
הבבלי חולק על זה שכן כאן בסוגיה למדנו כי רבה אמר
לאביי לטעום אחרי קידושו, אם רוצה להמשיך לאכול
בבית-האורחים, ואם מועלת דעתו בשעת קידוש, הרי
יכול היה לכוון בקידוש לאכול בבית-האורחים, והדבר
יהיה מועיל. אולם מצינו דעות לפיהם גם הבבלי מסכים
שאם דעתו בשעת קידוש על מקום הסעודה בחדר אחר
(כל עוד שהוא לא בבית אחר!) - הדבר מועיל.

וצריך ביאור לאור זאת, מדוע לפי רב (שם ק, ב)
אותם המקדשים בבית-הכנסת "ידי יין לא יצאו"
וצריכים לברך מחדש ברכת 'בורא פרי הגפן' במקום
שבו סועדים, הלא אם דעתו על כך, וזה מועיל לגבי
קידוש שיהיה - כנזכר מעל בימה זו בשבוע שעבר -
"במקום סעודה", היינו שיהיה לו שייכות וקשר בלתי-
נפרד לסעודה, אז מדוע לגבי ברכת היין "חשוב כהיסח
הדעת", כלשון התוספות ותוספות הרא"ש כאן.

ואפשר לבאר זאת כך: גם לגבי קידוש במקום
סעודה שמועיל דעתו לאכול במקום אחר, אין זה אומר
שהסעודה נחשבת באותו "מקום" של הקידוש, אלא
שכאמור ישנה שייכות בין הקידוש להסעודה. אולם
לגבי ברכת 'הגפן' הברכה צריכה, אפוא, לחול על היין,
ואם החליף מקום, הרי שהדבר בפועל מפריד בין
הדברים, והברכה לא תקפה כבר. וכאן כן חשוב
המיקום האמיתי, ועצם מציאות מעבר במקום יוצר
הגדרה של "היסח-הדעת" חרף העובדה שאנחנו
יודעים שדעתו של האדם בברכה להמשיך וללגום מיינו
גם בבית האחר. והבן.

וזאת אנו מסבירים לפי ההבנה כי רב גם סבור שיש
דין של "קידוש במקום סעודה" אלא שהוא מרחיב את
מועילות ה"דעת" גם על בית אחר - בניגוד לדעת
שמואל. אולם, כאמור, ישנה הבנה, והיא הרווחת, כי
רב חלוק לגמרי על דין "קידוש במקום סעודה" ולדבריו
אין צורך לקדש דווקא במקום סעודה. וצריך ביאור מה
יעשה עם המקראות שמהם לומד שמואל דין זה (הגם
שמדובר באסמכתא לכאורה, ראה רשב"ם קא, א).

ההלוך ושוב ודאי לא מקדם אותנו, ואם אנחנו
רוצים במצב הנתון, להמשיך לעשות מה שכן
ביכולתינו, להתפלל או להתרכז באיזו עשייה,
יעזור לזה, אם ניכנע למצב הלא נח, לומר
לעצמינו: 'אכן, המצב לא טוב, ואז מה? לא
אעשה כלום בגלל זה? הלא יש אנשים שגם
במצב הזה פועלים מתקדמים ועושים, מה הכח
שלהם? התשובה היא, הם אומרים לעצמם אז
מה? להישאר במיטה יותר טוב?' מצב קיצוני
של יכולת זו מתוארת בספר על השואה, שהיו
אנשים שדרך החלונות הביטו ונהנו משקיעה
יפה.

דבר נוסף. כלל חשוב מאד בכוחות-הנפש, זה
שהמחשבה מולידה רגש (אפר"ת), הרגש תמיד
הוא תוצאה של המחשבות.

כשהמחשבה טרודה בעתיד לקרות, והשכל
חופר בזה שוב ושוב, הלוך-ושוב, אז הרגשות
בהתאם, והפחד עולה והנפש נכנסת למצוקה.
אבל אם נשנה את המחשבה ממילא גם הרגש
ישתנה. אם במקום לעסוק במחשבות חרדתיות
מהחוצה פנימה - מה יקרה לי, נעסוק במחשבה
מפנימה החוצה - מה אני מהכוחות הפנימיים
יכול להוציא החוצה להועיל למצב, איזה עשייה
אני יכול להיות עסוק בה כעת? - ממילא גם
הרגש משתנה, כי כשהמחשבה עסוקה בעשייה

מילא גם הרגש בהתאם, והרגש לא נמצא
בגלות האישית של החרדה אלא ברגש שנובע
מעשייה והתקדמות.

את הרוח אף אחד בעולם לא יכול לקחת לנו.
לא חמאס ולא חיזבאללה. לא ניתן לכוחות
הפחותים בנפש שלנו לקחת לנו את זה!!!

לקבלת הרצאות של מרכז 'נעשה אדם' -

חיים של מודעות ושליו: שלחו מייל

לכתובת: chayimshel@gmail.com

או- אז נעמדו כולם, כשהלוחמים מכסים את ראשיהם בכומתות, ואמרו עמי ברטט - כמו זה של שעת נעילה ביום-הכיפורים: "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד", "ה' הוא האלוקים" ועוד.

ההתעוררות הייתה גדולה. לא הספקנו לסיים את הפסוקים, וניתן האות להעפיל אל ההר. מיד הפך המקום לאזור קרבות. הג'פ שחילץ אותי משם, הוציא אותי מתוך האש ותימרות-העשן.

לאחר שנים פגשתי את שמעון שבס שהיה בין המפקדים באותו לילה. "באותו זמן שהרב נאם" - הוא סיפר לי - "הייתה התעוררות גדולה. החלטנו שלא להפריע לרב בשעת הדרשה. מה שקרה עם סיומה של הדרשה - הייתה הפתעה מוחלטת גם לנו בכירי מערכת הביטחון. הרב סיים את הדרשה והסורים שינו עמדה, הזינו שוב את כוחותיהם וחזרו לדרום. בזכות השינוי הזה חסכנו קרבנות רבים".

גם שבס הבין כי "אלה ברכב ואלה בסוסים - ואנחנו בשם ה' נזכיר". זעקות 'שמע ישראל' של החיילים הן שהכריעו את המלחמה והביאו את שובם הביתה לשלום של כל החיילים, לא נפקד מהם איש!

(הגאון רבי יצחק דוד גרוסמן שליט"א - רבה של מגדל-העמק, גיליון 'אור שולחן השבת', פרשת נח תשפ"ד)

השאגה שהרעידה את החרמון

ניצלתי את הדקות הקריטיות הללו ושאלתי את החיילים שאלה רטורית: מה תרצו לעשות בשעות הללו - לשמוע בדיחות, או לצעוק 'שמע ישראל'!?

הימים ימי מלחמת יום-הכיפורים.

עם פרוץ מלחמת יום הכיפורים נכבשו רמת-הגולן והר החרמון על ידי סוריה. במשך ימי המלחמה הצליחו בסייעתא דשמיא להדוף את הסורים מכל השטחים שכבשו בתחילת המלחמה, למעט מוצב החרמון, מוצב אסטרטגי שראשי המדינה הדביקו לו את הכינוי "העיניים של המדינה", בהיותו חולש מגובה רב על הארץ וממנו ניתן לצפות לעומק שטח האויב.

ארה"ב לחצה באותם ימים את ישראל להפסקת-אש. היה ברור כי אם לא יכבשו מחדש את ההר, הוא עלול להישאר בידי הסורים, מה שמותיר את ישראל חלשה. אי לכך, הוחלט בממשלה כי יש לכבוש מחדש את המוצב וביקשו ממני לבוא לעודד את החיילים לפני יציאתם לקרב.

זה היה ביום ראשון, כ"ה בתשרי תשל"ד, לפנות ערב. מצאתי את החיילים דרוכים ומתוחים. במה מאולתרת הוכנה לכבודי, עליה הייתי אמור לשאת את דבריי.

יחד איתי הגיע למקום גם צוות בדרגים שבאו לשמח את החיילים. ניצלתי את הדקות הקריטיות הללו ושאלתי את החיילים שאלה רטורית: מה תרצו לעשות בשעות הללו - לשמוע בדיחות, או לצעוק 'שמע ישראל'!?

את השאגה שהקיפה את מבואות הר-חרמון, שמעו כנראה גם הסורים שהיו באותה שעה מחופרים בהר. החיילים צעקו פה-אחד: "שמע ישראל!"

לתשומת-ליבכם!

מהדורת הדפוס מודפסת

בכמות מוגבלת מאוד ברחבי הארץ. ניתן לקבל את הגיליון ללא תמורה - בשליחת דוא"ל

לכתובת:

abyisrael@gmail.com

מחבלים כדי לשחרר חטופים במקום שיש פיקוח נפש, וכמו שמבואר בתוספות שבזמן חורבן בית המקדש לא שייך הטעם הנ"ל שיוסיפו לחטוף יהודים, כי ממילא כולם נמצאים בידי הגויים. אך מדגיש עמוד ההוראה וכותב, כי אם הנידון היה רק מצד שהחטופים בסכנת נפשות, ועל ידי שנשחרר מחבלים זה יגרום להם לחטוף שוב ושוב, אז פסק ההלכה הוא שצריכים לשחרר, כי הם ממילא עושים לצערנו ככל יכולתם להרוג ולחטוף.

אבל בענייננו יש נידון נוסף, שיש חשש גדול שהמחבלים שישוחררו מבתי הכלא, ישוּבו להרוג ולרצוח, ושאלה זו תלויה בנידון אחר, כשיש כעת סכנה מוחשית לפנינו, האם צריכים לחוש לספק סכנה עתידית או שזה נחשב כסכנה עתידית וודאית ולא ספק.

בסופו-של-דבר מכריע הרב זילברשטיין, כי קשה מאד לאמוד את הדבר, שאם לא ישחררו את המחבלים מבתי הכלא יהיה פחות פיגועים ופחות הרוגים בעתיד, הרי יש אצל הערבים מאות אלפי רוצחים, ואמנם המחבלים שיושבים בכלא כבר הוכיחו את עצמם כרוצחים, אבל גם כך יש אצל הערבים מספיק רוצחים גם בלעדיהם, וקשה מאד לדעת ולקבוע שאם המחבלים לא ישוחררו מהכלא אז לא יהיה רציחות ואחרים לא יקומו במקומם, הרי כל רוצח שנהרג, קם לו מחליף אחר במקומו.

מסיים עמוד ההוראה את דבריו וכותב: "ולכן במקרה שלנו, צריך לשקול בפלס את מידת הסכנה הגדולה שבשחרור מחבלים, מול הסכנה הגדולה של החטופים, והשאלה היא קשה מאד, והיא דיני נפשות, שצריך עבור זה בית דין של שבעים ואחד, להכריע בשאלות גורליות אלו", עד כאן דבריו המרתקים של עמוד ההוראה.

מִן הַגָּאוֹן רַבִּי יִצְחָק זִילְבֶּרשְׁטֵיין

בהוראה מפתיעה:

"סוגיית עסקת החטופים - טעונה סנהדרין!"

הסערה הגדולה בעקבות העסקה המסתמנת שכוללת שחרור של כמה עשרות חטופים משבי החמאס, ותמורת זאת ישראל תערוך הפוגה בלחימה ותשחרר כמה מאות מחבלים מבתי הכלא, הביאה את גדולי הדור, בכירי פוסקי ההלכה, להתייחס לנידון ההלכתי המורכב, ולקבוע במסמרות מהו היחס לכך על פי התורה הקדושה.

עמוד ההוראה הגר"י זילברשטיין מאריך בשאלה זו, בתשובתו בקובץ 'זוי העמודים וחשוקיהם' היוצא לאור ע"י כולל 'בית דוד' בחולון (חודש מר חשוון תשפ"ד), כשבין שלל השאלות הקשות והמרתקות המופיעות בקובץ על ענייני המלחמה, מופיעה התייחסות נרחבת בסוגיא זו, כשעיקר הנידון הוא שיש מצד אחד שבויים שחלקם במצב בריאותי רעוע ומסוכן ביד המחבלים הארורים, ומשפחותיהם מפעילות לחץ כבד לשחררם.

ומצד שני בשחרור מאות מחבלים מהכלא ישנם שני חששות, גם שהדבר יגביר את המוטיבציה והתאוה של אויבי ישראל לשוב ולבצע הרג וחסטיפה בעתיד ולדרוש תמורה נכבדת, וגם שאותם מחבלים שישתחררו עלולים בעצמם לשוב ולפגוע ביהודים חפים מפשע. וכמו המחבל הנודע יחיא סינוואר ימ"ש, אשר הינו אחד ממשוחררי עסקת גלעד שליט, וכיום הוא מגדולי הרוצחים.

הרב זילברשטיין מציין בראשית תשובתו, שהנידון מופיע כבר בגמרא במסכת גיטין (דף מה.) שם נאמר שאין פודים את השבויים ביותר מדמיהם מפני תיקון העולם. ומבואר בגמרא שני טעמים לדבר, האחד כדי שלא להביא את הציבור לידי עניות, וטעם נוסף שאם יפדו את השבויים ביותר מדמיהם, הרי שהגויים יגבירו את החטיפות ויעשו כן שוב ושוב כדי להרוויח ממון רב.

הגר"י זילברשטיין מציין כי למעשה שיטת התוספות במסכת גיטין (דף נח.) שבמקום שיש סכנת נפשות שיהרגו את השבוי, אז פודים אותו גם ביותר מכדי דמיו. ומביא שכך הכריע הסטייפלר זצ"ל לגבי השאלה עם המטוס ובו יהודים באנטבה שנחטף, ודרשו לשחרר תמורתם מחבלים רבים, ושם הכריע הסטייפלר כי מחוייבים לשחרר מחבלים תמורת החטופים משום שזה פיקוח נפש, ורק אם הממשלה מסרבת לכך יש לזה צד בהלכה, כי יש פוסקים שמצדדים להלכה כמו הטעם שהגויים עלולים לשוב ולחטוף ולשבות.

למעשה מביא הגר"י זילברשטיין את הכרעתו של חמיו מרן פוסק הדור הגר"ש אלישיב זצ"ל, שחייבים במקום פיקוח נפש לשחרר מחבלים, ומצד הבעיה שמוזכרת בגמרא שיבואו לעשות כן שוב ושוב, טען הרב אלישיב שהרי המחבלים הארורים הללו עושים בין כך כל מה שהם יכולים כדי לפגוע ביהודים מחמת שנאתם הנוראה, ולכן חייבים לשחרר

"קיבוץ כיסופים"

הסיפור האמתי של פרעות תשפ"ד.

פרטים בקרוב!

